

– зростання безробіття та соціальної напруги внаслідок зниження економічної активності мешканців громад, у тому числі їхньої участі у вирішенні питань ОТГ, стратегічного планування розвитку, долучення до проектів;

– зниження валового виробництва і сукупної продуктивності праці в громадах через нерациональне використання людських ресурсів;

– міграція за межі ОТГ і збільшення загального демографічного навантаження на працездатне населення, адже виїжджають найактивніші члени громади, а залишаються ті, які є пасивними та незахищеними. Наслідком демографічних втрат і так званого «вимивання» людських ресурсів ОТГ є зниження можливостей капіталізації людського потенціалу і відповідно перспектив економічного зростання громад.

Одним із шляхів розширення можливостей на ринку праці може стати поживлення економічного середовища ОТГ, створення нових робочих місць. Сьогодні спостерігається повільний розвиток бізнесу в громадах центральних областей: нові промислові об'єкти створені лише у 11,7 % ОТГ, нові фермерські господарства – у 14,7 % ОТГ, сільськогосподарські кооперативи – у 6,5 % ОТГ, підприємств у сфері рекреації і туризму – ще менше (створено всього 2). Очікується подальше зростання кількості нових закладів торгівлі і громадського харчування, котрих на момент опитування було створено у 44,2 % громад.

Ще одним способом формування сприятливого середовища працевлаштування є підвищення рівня документального та інформаційного забезпечення зайнятості мешканців об'єднаних територіальних громадах. Міські та селищні громади відзначаються вищим рівнем забезпечення, натомість лише дві сільські громади Черкаської області (Ліплявська і Селищенська ОТГ) вказали на наявність опису людських ресурсів і одна сільська громада Кіровоградської області – на наявність стратегічної програми зайнятості

Державна служба зайнятості за прямої участі обласних державних адміністрацій веде активну роботу щодо налагодження співпраці з ОТГ у сфері стимулювання підприємницької ініціативи жителів громад і створення нових робочих місць, легалізації тіньової зайнятості, організації громадських робіт та робіт тимчасового характеру, допомоги в підборі кадрів для реалізації інвестиційних проектів, розміщення вакансій і резюме ОТГ на веб-ресурсах Державної служби зайнятості. З 2019 року почала діяти єдина в Україні електронна біржа праці для об'єднаних територіальних громад (проект щодо створення біржі ініційований агенцією «Action Global Communications» за фінансової підтримки Посольства Великої Британії в Україні) [1]. Біржа праці надає свої послуги на безкоштовній основі для забезпечення кадрових потреб ОТГ і зменшення диспропорцій попиту та пропозиції на місцевих ринках праці. Електронна платформа об'єднує інформацію про вакансії в ОТГ, особисті резюме пошукачів роботи, а також відомості про проекти місцевого розвитку для активізації співпраці між громадами.

Джерела та література

1. Біржа праці об'єднаних територіальних громад. URL: <http://jobcenter-otg.com.ua/>
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

Ніколаєва А. – к. е. н., доц.
Луцький національний технічний
університет, м. Луцьк, Україна

Фінансове забезпечення розвитку малих транспортних фірм в Україні

Під час здійснення своєї фінансово-господарської діяльності суб'єктам господарювання доводиться вирішувати проблеми не лише з пошуком доступних джерел фінансування, але й

вибором напрямів їх ефективного розподілу й використання. Особливо з проблемою достатнього фінансового забезпечення стикаються суб'єкти малого бізнесу, вибір джерел фінансування для яких є обмеженим порівняно з середніми і великими компаніями. Від обсягів і своєчасності фінансування залежить як безперебійність роботи підприємства, його здатність своєчасно здійснювати платежі в бюджет, постачальникам, працівникам, так і можливості його подальшого розвитку. Тому проблема фінансового забезпечення діяльності та розвитку підприємств не втрачає своєї актуальності, особливо в сучасних українських реаліях.

Фінансове забезпечення підприємства – це діяльність суб'єкта господарювання, пов'язана з мобілізацією фінансових ресурсів із внутрішніх і зовнішніх джерел, їх розподілом та ефективним використанням на забезпечення безперебійної поточної роботи підприємства та фінансування його розвитку. Основними формами фінансового забезпечення суб'єктів бізнесу є самофінансування, банківське кредитування, лізингове фінансування, інвестування, бюджетне фінансування, фінансування з різноманітних грошових фондів.

Слабким місцем у фінансовому забезпеченні малих приватних підприємств є обмеженість їхніх можливостей щодо залучення потрібної суми капіталу через інвесторів або банківські кредити. В першу чергу, це через високу ймовірну ризиковість бізнесу (такі підприємства можуть не витримати конкуренції і піти з ринку), незначну величину власних коштів, що виступають гарантією повернення кредитів, відсутність належної ліквідної застави чи поручителя, низький рівень доходу на вкладений капітал тощо. Залучення потрібної суми капіталу через випуск власних цінних паперів (акцій, облігацій) для такої форми господарювання є неможливим. На підставі досліджень узагальнено, що основними джерелами фінансування розвитку малих приватних підприємств є: «внески його власника, тезаврація прибутку, одержання комерційних чи банківських позичок» [1, 71].

За результатами дослідження було проаналізовано стан фінансового забезпечення суб'єктів малого підприємництва в Україні на прикладі малих приватних транспортних підприємств. Так, за даними офіційної статистики [2], було встановлено, що серед підприємств, які займаються даним видом діяльності, більше 90 % належать до суб'єктів малого бізнесу.

Як показало дослідження, приватні транспортні фірми фінансують свою діяльність переважно за рахунок поточних зобов'язань та забезпечень, а саме кредиторської заборгованості та інших поточних зобов'язань. Власні кошти серед джерел фінансування займають не значну частку (10 % на кінець 2018 р.) і довгий час становили від'ємну величину, що свідчить про наявність або непокритих збитків або неоплаченого капіталу в складі власного капіталу підприємства. Як свідчать дані статистики, четверта частина малих підприємств даного виду діяльності є збитковою. У підприємств, у яких власний капітал додатній, основними власними джерелами фінансування бізнесу є кошти засновника (zareєстрований капітал) та нерозподілений прибуток. Досить часто є ситуація, коли приватні фірми довгий час провадять свою діяльність з наявним неоплаченим капіталом, який значно зменшує власні кошти по балансу, призводячи до їх від'ємної величини. На відміну від інших форм організації бізнесу (ТзОВ, АТ), приватні підприємства, згідно із законодавством, можуть вести свій бізнес за умови неповністю сформованого статутного капіталу.

Отже, ситуацію з фінансовим забезпеченням активів малих приватних транспортних фірм в Україні вважаємо незадовільною, оскільки власних коштів не вистачало навіть на формування повної вартості необоротних активів, і їх необхідно було дофінансовувати за рахунок короткострокових залучених коштів.

В результаті дослідження також виявлено, що джерелами фінансування розвитку приватних транспортних фірм, зокрема, придбання основних засобів (рухомого складу), можуть бути власні кошти підприємства (кошти засновника; нерозподілений прибуток, кошти амортизаційного фонду). За умови недостатності власних коштів, чи небажання власника фірми виводити їх з обороту, такі підприємства можуть використати для придбання транспортних засобів інші форми фінансування, зокрема банківський кредит чи лізингову форму фінансування.

За офіційними даними Приватбанку [3–4] нами було проаналізуємо сучасні умови та доцільність використання різних форм фінансування розвитку приватних транспортних фірм. В результаті чого визначено критерії для прийняття фінансових рішень, а також всі можливі переваги і недоліки застосування різних форм фінансування оновлення матеріально-технічної бази малих підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги (+) та недоліки (-) різних форм фінансування придбання техніки для малих підприємств

Критерій прийняття рішення	Форми фінансування		
	самофінансування	фінансовий лізинг	банківський кредит
1. Швидкість отримання техніки	(-) залежить від наявності власних коштів	(+) швидке отримання потрібної техніки	(+) швидке отримання потрібної техніки
2. Платність за послугу	(+) не потрібно сплачувати відсотки	(-) виплата винагороди лізингодавцю	(-) сплата відсотків за кредит
3. Обов'язковість страхування	(+) не обов'язкове	(-) сплата щорічної страховки	(-) сплата щорічної страховки
4. Умови розрахунку	(-) зазвичай під час купівлі вся сума	(+) розбито на 5 років помісячно рівними частинами	(+) розбито на 5 років помісячно рівними частинами
5. Джерело виплати за придбання техніки	(-) за рахунок власного капіталу фірми, додаткових коштів засновника	(+) виплати за рахунок прибутку від її використання	(+) виплати за рахунок прибутку від її використання
6. Прийняття рішення щодо відповідності умовам фінансування	(+) рішення приймає фірма (власник фірми)	(-) рішення приймає лізингодавець	(-) рішення приймає банк
7. Виведення коштів з обороту	(-) виведення з обігу 100% вартості покупки	(+) виведення з обігу авансової оплати (30 % вартості техніки)	(+) виведення з обігу авансової оплати (30 % вартості техніки)
8. Можливість зменшення оподаткованого прибутку	(-) не передбачена	(+) за рахунок відсотків по лізингу, комісій та амортизації	(+) за рахунок відсотків по кредиту
9. Можливість втрати за несплату	(-) може бути накладено стягнення третіх осіб	(+) не може бути накладено стягнення третіх осіб	(-) може бути накладено стягнення третіх осіб
10. Наявність забезпечення чи поручителя	(+) не потрібна застава чи поручитель	(-) предмет лізингу, що передається лізингодержувачу на підставі договору лізингу; порука	(-) майно, на придбання якого оформляється фінансування; обов'язкова наявність мінімум 1 договору поруки засновника

Отже, зваживши всі переваги і недоліки різних форм фінансування придбання необхідної техніки, рекомендовано приватним транспортним фірмам розглядати умови договору фінансового лізингу, що пропонуються різними банками та вибирати найоптимальніший варіант.

Таким чином, ми дослідили, що в сучасних умовах господарювання основним джерелом фінансування як поточної діяльності так і розвитку вітчизняних малих підприємств залишаються власні кошти фірми. Врахування виявлених факторів впливу, а також наведених критеріїв й визначених переваг і недоліків застосування різних форм фінансування, дозволять малим приватним фірмам приймати обґрунтовані фінансові рішення щодо вибору оптимальної для сучасних умов господарювання форми фінансового забезпечення розвитку бізнесу.

Джерела та література

1. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2003. 554 с.
2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Умови отримання лізингу транспорту/спецтехніки. *Офіційний сайт ПриватБанку*. URL: <https://privatbank.ua/business/lizing>
4. Кредит «Бізнес-розстрочка» (розширення бізнесу в розстрочку). *Офіційний сайт ПриватБанку*. URL: <https://privatbank.ua/business/kredyt-biznes-rozstrochka>

Новицький В. – аспірант кафедри
обліку і оподаткування
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

Особливості управлінського обліку у туристичному бізнесі

Система управління компанією ефективно функціонує у разі відповідного інформаційного забезпечення. Управлінський облік є основною частиною інформаційної системи компанії, яка містить повний обсяг фінансової інформації.

Використання в процесі управління компанією ефективною системою управлінського обліку, яка б забезпечувала менеджерів достовірною інформацією про їх господарську діяльність, вплине на ефективність туристичного бізнесу.

Розвиток управлінського обліку, облік та аналіз витрат і калькулювання собівартості послуг, знайшли висвітлення у працях вітчизняних науковців, таких як Ф. Ф. Бутинець, Є. В. Мних, М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко та інших, а також серед закордонних вчених, таких як Т. Скоун, Дж. Фостер, Р. Ентоні, Дж. Сігел та багатьох інших.

У нормативно-правових актах з фінансового обліку не має певних особливостей у методиці обліку для компаній, які здійснюють свою діяльність у туристичному бізнесі. Необхідно у процесі роботи управлінського обліку відображати господарські операції та керуватися єдиними методологічними основами обліку з урахуванням специфіки туристичного бізнесу.

Організація управління роботою у туристичному бізнесі, як системи, базується на розумінні певних факторів: цілей управління, завдань, функцій системи управління, етапів прийняття та впровадження управлінських рішень та інформаційного забезпечення процесу виконання визначених завдань.

У процесі впровадження управлінського обліку у туристичному бізнесі потрібно розглянути його сутність та значення в управлінні підприємством. Зв'язок обліку з управлінням відображений в наукових розвідках відомих американських вчених Ч. Т. Хонгрена і Дж. Фостера – «Бухгалтерський облік: управлінський аспект» [1]. Американською асоціацією бухгалтерів чітко відзначається управлінський аспект: це процес ідентифікації інформації, обчислення й оцінки показників та надання даних користувачам інформації для вироблення, обґрунтування і прийняття рішень.

Згідно з західною практикою управлінський облік визначається як процес безперервного удосконалення планування, проектування, виміру і функціонування системи фінансової та не фінансової інформації, що направляє діяльність менеджерів, мотивує поведінку, підтримує і створює культурні цінності, необхідні для досягнення стратегічних, тактичних і операційних цілей організації [2, 25].

Моделі управлінського обліку, які описані у працях багатьох зарубіжних економістів не можуть повною мірою задовольнити вимоги управлінського обліку, оскільки не враховують специфіки функціонування управлінського обліку в українських обліково-інформаційних системах.

Необхідно впроваджувати на українських підприємствах модель обліку, яка б враховувала основні досягнення зарубіжних методик з врахуванням позитивного досвіду вітчизняних вчених. Тому, варто розробити концепцію управлінського обліку у туристичному бізнесі.